

Բ Ի Ի Ր Ա Կ Ն

Հ Ա Բ Ա Թ Ա Թ Ե Ր Թ

ԻՎ. ՏԱՐԻ

Տ ԹՈՒԼԻՍ 1906

ԹԻԻ 24

ԱՌՍՏՐԻԱԿԱՆ ՎԱՃԱՌՔՆԵՐՈՒ

Մ Ր Ց ՈՒ Ս Ը

ՄԵՐ ՀՐԱՊԱՐԱԿԻՆ ՎՐԱՅ

×

Դեռ քանի մը տարի առաջ, — երբ Թուրքիոյ առեւտրական հրապարակներուն վրայ անգղիական և ֆրանսական մանիֆաթուրայի արտադրութիւնները միայն կ'սպառէին, — վաճառականութիւն ընել, կամ ինչպէս սովորաբար կ'ըսենք, վարէն ապրանք բերել մեծ տուներու, հարուստներու յատուկ գործ մ'էր: Անգղիացի կամ ֆրանսացի գործարանատէրերը յաճախորդին չեն դիմեր, մեծ վարկեր ու վըճարման գիւրութիւններ չեն տար, որով անոնց հետ, մանաւանդ Անգղիացի գործարանատէրին հետ առուտուր ընելու համար, անհրաժեշտ սլայման էր նախ Մանչէսթըրի մէջ առեւտր. ներկայացուցիչ մը և երկրորդ նիւթական լաւ վիճակ մը ունենալ: Այս կերպով, վաճառականութիւնը առեւտրական հրապարակին վրայ շատ քիչերու համար միայն բաց առարկէզ մը եղած էր:

Այս մասին հիմնական փոփոխութիւն մը տեղի ունեցաւ երբ գերմանական ու իտալական արտադրութիւնները սկսան մեր հրապարակին վրայ սպառիլ: Գործակալներ, ուղեւոր պաշտօնեաներ, նոյն խոկ գործարանատէրեր՝ իրենց վաճառքներուն նմոյշները չափած՝ անխտիր մեծ ու փոքր վաճառա-

տունները դիմեցին, թախանձեցին, աննշան հրամաններ առին ու ամէն դասակարգի առեւտրականներուն երկար պայմանաժամեր տուին փոքր գումարներու համար խոյ: Ասով վարկը տարածուեցաւ եւ հրապարակին վրայ շատցաւ թիւը « Վարէն ապրանք բերող » վաճառականներուն, որոնցմէ ոմանք փոխանակ իրենց արուած դիւրութիւններէն օգտուելու, մնասուեցան եւ սնանկացողներ ալ եղան: Գործի հին դրութեան հետեւողներ, այսինքն սեղմեալ վարկի եւ ամ. փոփ գործելու ուղղութեան կուսակիցներ երբ կը լսէին խաւրական կամ գերմանական վաճառքներու վրայ ալ գործող վաճառականի մը սնանկութիւնը, առանց վերապահութեան այդ ձախող իրողութիւնը կը վերագրէին առեւտրականին բացուած անխորհուրդ վարկի հետեւանքներուն, ինչպէս նաեւ գերմանական ու խաւրական վաճառքներու ապարդիւն տուրեառին:

Այս գաղափարն ու համոզումը ունեցողներ հիմակ խական, եւ կը պնդեն թէ անգղիական վաճառքներէ մ'այն չա՛հ կ'ըլլայ: Գիտենք նոյն խակ քանի մը վաճառատուններ որոնք այժմ արամադիր են գերմանական ու խաւրական վաճառքներուն օձիքը ձգել ու միմիայն անգղիական վաճառք քանիլ: Այսու հանդերձ, հակառակ այդ նպաստաւոր կարծիքին, Անգղիական վաճառքներու սպառումը համեմատաբար կը նուազի մեր առեւտրական հրապարակներու վրայէն — իսկ առեւտրական տարբեր դրութեամբ գործող երկիրներու արտադրութիւնները կ'աճին ու կը ծաւալին օր ըստ օրէ, իրենց հետ առնելով նոր ու կարեւոր արտադրավայրեր: Քանի մը տարիներ առաջ գերմանական ու խաւրական սարքանքները միայն կը գտնուէին մեր հրապարակին վրայ: Այժմ անոնց կը հետեւին սպանիական եւ անմիջապէս յետոյ աւստրիական արտադրութիւնները: Մանաւանդ այս վերջինները յաջողեցան ա'յնպիսի տեսակներու մէջ, որոնք բաւական ժամանակ անգղիական անմրցելի վաճառքներ ճանչցուած էին:

Այս քանի մը ամիսներուն մէջ, հրապարակին վրայ ձեւաւոր ու ընտիր տեսակէ աւստրիական ա'յնքան մեծաքանակ մանած, քարօթ կտաւ, ամերիքան, կապոյտ ու սեւ տիմիներ եկան որ անտարակոյս շատ մեծ արդեւք մը պիտի

ըլլան ուրիշ երկիրներէ արտադրուած նոյն վաճառքներու սպառումին, մանաւանդ անգղիականին: Աւստրիական գործարաններու իրենց առաջին քայլերուն մէջ գտած այս յաջողութիւններէն կրնանք անոնց համար մեր առեւտրական հրապարակին վրայ գործառնութեան աւելի մեծ ապագայ մը սպասել, եւ չենք սխալիլ եթէ այս յաջողութիւններէն հետեւցնելով ըսենք թէ ինչ ինչ նպաստաւոր պայմաններու շնորհիւ աւստրիական գործարանները դեռ ուրիշ քանի մը կարեւոր վաճառքներու սպառումն իրենք պիտի իւրացնեն: Սակայն միեւնոյն պահուն հարկ կ'ըզգանք քննել թէ մեր առեւտրական հրապարակին համար օգտակար պիտի ըլլայ յաջողութիւնը աւստրիական գործարաններուն, որոնք քիչ շատ գերմանական կամ իտալական դրութեամբ՝ այսինքն փոքրաքանակ հրամաններ առնելով, ամէն վաճառականի միօրինակ վաճառքներ ծախելով ու վճարման դիւրութիւններ առլով, պիտի գործեն: Առեւտրական հին դրութեան կուսակիցները ի հարկէ աննպաստ կարծիք մը պիտի յայտնեն. աւստրիական գործարաններու յաջողութիւնը վնասակար պիտի համարին, բայց մենք համամիտ չենք: Աննպաստ գաղափար ունեցողներու գլխաւոր առարկութիւնները սա երկու կէտերն են. — Անոնք կ'ըսեն թէ Ա. — Փոքր առեւտրականները շատ անգամ իրենց բացուած վարկը չարաչար կը գործածեն, ոմանք անխոհեմ ձեռնարկներով եւ ոմանք ալ լոկ չարաչափութեամբ կը սնանկանան, որով աւստրիական ինչպէս նաեւ գերմանական եւ իտալական գործարանները իրենց բացած վարկերով եւ տուած դիւրութիւններով առեւտրականին բարոյական թուրութեանը պատճառ կ'ըլլան: Բ. — Որովհետեւ այս գործարաններուն արտադրութիւնները տեսակով, գինով ու պայմաններով միօրինակ վաճառքներ են, հրապարակին վրայ մրցում մը տեղի կ'ունենայ, առեւտրականներու մէջ գիներ կը կոտրին ու վնաս առաջ կուգայ, փոխանակ չահու:

Մեր կարծիքով, սխալ է թէ գերմանական ու իտալական գործարանները, վճարման համար իրենց տուած դիւրութիւններով, առեւտրականներու անխոհեմ ձեռնարկներուն օգնած եւ անոնցմէ ոմանց բարոյական թուրութեան պատճառ եղած ըլլան: Ընդհակառակն անոնք մեր առեւտր-

րականներուն մեծ ծառայութիւններ մատուցած են այդ դիւ-
րութիւններով, զորս ներելի չէ անտեսել: Այն ատեն երբ
միայն մանիֆատուրայի անգղիական ու Ֆրանսական ար-
տադրութիւնները կ'սպառէին մեր առեւտրական հրապա-
րակներուն վրայ, վաճառականութիւնը, ինչպէս ըսինք,
դրամ ու դիրք ունեցող քանի մը մեծ վաճառատուներու
ձեռքն էր: Փոքր ու երկրորդական տուներ անոնցմէ կը
դնէին եւ վարկ կ'սպասէին անոնցմէ: Ասկէ կարելի է տես-
նել թէ այն ատեն ո՛րքան նեղ սահմանի մը մէջ կը կատար-
ուէր վաճառականութիւնը եւ թէ ո՛րքան դժուար ու ան-
հնարին էր յառաջդիմել, դիրք մը չիւնել այն առեւտրակա-
նին համար որ գործունեայ ու ճարպիկ էր, բայց դրամա-
զլուխ չունէր: Այս կարգի առեւտրականներու համար,
որոնք կարեւոր թիւ մը կը կազմէին հրապարակին վրայ,
մեծ բարիք մը եղաւ գերմանական ու իտալական գործա-
րաններուն բացած վարկը, որու շնորհիւ անոնք կրցան գոր-
ծերնին ընդարձակել, յառաջդիմել ու դիրք չիւնել:

Բայց եւ այնպէս, այդ առեւտրականներուն մէջ գտնը-
ուեցան այնպիսիներ, որոնք անփորձութեամբ կամ չարա-
մտութեամբ առեւտրական անխոհեմ ձեռնարկներ ըրին,
յնասուեցան եւ յնասեցին, սակայն այս իրողութիւններուն
համար բանաւոր չէ պատասխանատու համարել գերմանա-
կան ու իտալական գործարանները, եւ պարսաւել անոնց
բացած վարկն ու ըրած գործառնութիւնը: Եթէ ուղիղ ըլ-
լար այդպէս դատել, միեւնոյնը պէտք էր ըսէինք հրապա-
րակին վրայ բացուած նորանոր դրամական հաստատութիւն-
ներուն համար, որոնք նմանապէս վարկ պիտի տարածեն,
առեւտրական գործառնութիւնը պիտի դիւրացնեն, եւ գու-
ցէ գտնուին առեւտրականներ, որոնք փոխանակ օգտուելու,
բախտախնդրութեամբ ու անխոհեմութեամբ իրենց կարողու-
թենէն վեր ձեռնարկներով վնասուին ու փճանան: Բայց
ինչպէս որ առանց հաշուի առնելու այդ բացառիկ պարա-
գաները, ամէն ոք կը խոստովանի թէ հաստատուած նոր
դրամատուները օգտակար ու արդիւնաւոր պիտի ըլլան ա-
ռեւտրական հրապարակին, այնպէս ալ կրնանք ըսել գերմա-
նական և իտալական գործարաններու բացած վարկին համար,
որոնք մեծապէս սատարած են մեր առեւտրական գործառ-

նութեանց ընդարձակութիւնն եւ հրապարակին վրայ շատեր
ուղղակի իրենց գտած դիւրութիւններուն շնորհիւ շինած
են իրենց այսօրուան կարեւոր դիրքը: Մնաց որ, առաջին
անգամ երբ դործի նոր ձեռնարկեցին, իտալական ու գեր-
մանական գործարանները անվորձութեամբ և սխալ հաշիւնե-
րով, առեւտրականներուն իրենց կարողութենէն վեր վար-
կեր բացին եւ անուղղակի պատճառ եղան փլասի: Հիմա
հետզհետէ անոնք ալ առեւտրականին բարոյական ու նիւ-
թական կարողութեան համեմատութեամբ բանաւոր վարկեր
կը բանան, որով հրապարակին վրայ գործառնութիւնք ա-
ւելի օրինաւոր ու կանոնաւոր ընթացք մը կ'առնեն: Ասով,
աւտորիական գործարաններուն բացած վարկէն եւ տուած
դիւրութիւններէն մեծապէս պիտի օգտուի մեր առեւտրա-
կան հրապարակը:

Աննպաստ կարծիք ունեցողներու երկրորդ առարկու-
թեան դալով, որ առեւտրական մրցումին հետ առնչութիւն
ունի, եւ շատերու փրաստակար եւ քիչերու միայն շահաւոր
առեւտր. դրութիւն մը կը ջատագովէ, մասնաւոր յօդուածի
մը նիւթ ընել կ'արժէ, ուստի յաջորդ անգամ կը խօսինք
առեւտրական այդ կարեւոր խնդրոյն վրայ:

Ի՞նչ է PRIORITÉ

Բիւրակնի Գրդ. Թիւով բացատրեցինք թէ ֆախօնին եւ
օպիկիսսիօնին նշանակութիւնն ի՞նչ է եւ յոյց առնինք անոնց
իրարմէ ունեցած տարբերութիւնը: Բայց պէտք է գիտնալ
որ բաժնեթուղթերը միայն մէկ տեսակ չեն: Անոնց մէջ կան
առաջնութիւն ունեցող բաժիններ, որոնք actions de pri-
orité կամ privilégiée կը կոչուին:

×

Ահաւաստիկ այս բաժնեթուղթին վայելած նախապատ-
ւութիւնները. —

Ենթադրենք թէ առեւտրական անանուն ընկերութիւն
մը իր սարեկան շահերը պիտի բաժնէ: Շահերու բաժանու-

մը իր մասնաւոր եղանակն ու պայմանները ունի, որոնք սովորաբար հետեւեալ կերպով կ'ըլլան. —

1. — Ամէնէն առաջ առանձնաշնորհեալ բաժիններուն (քռիօրիթե) տոկոսը կը վճարուի:

2. — Այդ բաժնեթուղթերուն գլխամասը կը պահուի, որոշեալ ժամանակամիջոցին մէջ հրապարակէն քաշելու համար յիշեալ բաժնեթուղթերը:

3. — Պահեստի գումար մը կ'առնուի, շահերուն 4—5⁰/₁₀ համեմատութեամբ:

4. — Հասարակ բաժիններուն տոկոսը կը տրուի և մնացածը կը բաժնուի հետեւեալ կերպով. —

5. — Օրինակի համար, 7⁰/₁₀ վարչական խորհուրդին կը տրուի:

6. — 5⁰/₁₀՝ հիմնադիրներուն:

7. — 3⁰/₁₀՝ պաշտօնէութեան:

8. — Մնացած 85⁰/₁₀ը կը բաժնուի առհասարակ բոլոր բաժնեթուղթերուն իբրեւ շահաբաժին:

Ինչպէս կը տեսնուի, քռիօրիթե թուղթերը ամէնէն առաջ իրենց բաժինը առնելով, տեսակ մը գրաւատէրի հանգամանք կ'ունենան:

Բաժնետր ընկերութիւն մը ընդհանրապէս երեք պարագաներու մէջ նախապատուութիւն ունեցող այդ բաժնեթուղթերը հրապարակ կը հանէ. —

Ա. — Երբ անհատ մը կամ առեւտրական ընկերութիւն մը ուզէ իր առեւտրական կամ ճարտարային գործերը ընդարձակել բաժնետր ընկերութիւն մը կազմելով, նախ մէջ տեղ կը դնէ գործատունը, մթերանոցը, վաճառքները, մեքենաները, մեքանիզմները, ևլն, ևլն. ու անոնց արժէքը բաժիններու վերածելով հրապարակ կը հանէ, բայց ընկերութեան գործառնութիւններն ընդարձակելու համար այդ նիւթերը չեն բաւեր, հնչուն դրամի պէտք կայ, զոր կը հայթայթէ կրկին բաժնեթուղթեր հրապարակ հանելով, ու միւսներուն վրայ նախապատուութիւն մը կ'ուտայ ատոնց, առանց որու ընդունելութիւն պիտի չգտնէին հասարակութեան մէջ: Եւ կամ այս կարգէն ոմանք առեւտրական կամ ճարտարային ձեռնարկ մը կը գտնեն, ծախքեր ընելով՝ գայն կ'ուսումնասիրեն, և անոր մենաշնորհը կ'ստանան: Այս անձերը հիմ-

նադիր կը կոչուին: Սակայն ձեռնարկը չահադործելու համար հնչուն դրամ պէտք է, զոր հասարակութիւնը կը հայթայթէ նախապատուութիւն ունեցող բաժիններու փոխարէն, իսկ հիմնադիրներն իրենց աշխատութեան, ծախքերուն եւ իրաւունքին համար պարզ բաժնեթուղթեր կը հանեն հրապարակ:

Բ. — Actions de priorité հրապարակ կը հանուին եւ շատ ալ օգտակար կ'ըլլան այն պահուն երբ ընկերութեան գործերը կազան: Անիկա փոխանակ գործը գոյեցու կամ հաշուեյարդարութիւն ընելու, դրամագլուխի նոր կոչում կ'ընէ, ու բնականաբար իր այդ վիճակին մէջ զայն հայթայթողներուն նախապատուեալ իրաւունք մը կուտայ:

Գ. — Երբ առևտրական* ու ճարտարային քանի մը ընկերութիւններ ուղեն ձուլուիլ ու միանալ, փոխանակ անոնց պահանջատէրերուն դրամ վճարելու, — ինչ որ նոր կազմուած ընկերութեան առաջին քայլերուն դժուարին ու աննպաստ պիտի ըլլար, — նախապատուութիւն ունեցող բաժնեթուղթեր կուտան պահանջատէրերուն, որոնք կը գոհանան մասնակցելով ընկերութեան գործառնութիւններուն:

Ճարտարագործ ու վաճառաչահ երկիրներու մէջ հետզհետէ կ'ընդհանրանան նախապատուութիւն ունեցող բաժնեթուղթերը: Ասոնք բաժնեւոր ընկերութիւն մը կազմելու աւելի մեծ դիւրութիւն կուտան, ու արտադրուած շահն աւելի արդար եղանակաւ մը բաժնելու կը ծառայեն: Բաց աստի, շահաբերութեան կողմէ այդ բաժնեթուղթերը ընկերութեան հրապարակ հանած միւս կարգի թուղթերէն, այսինքն օպիկուսիօններէն (պարտաթուղթ) աւելի օգտակար են: Պարտաթուղթի տէրերն առևտրական ընկերութեան մը սոսկ պահանջատէրին են, որոշեալ սակով տոկոս մը կ'առնեն, եւ իրենց թուղթին գինը գրէթէ միշտ ազգառ է հրապարակին վրայ, ուր բաժնեթուղթերը իրենց չըջարեւորութեան ելած գինէն շատ աւելի բարձր արժէք մը ստացած կ'ըլլան երբեմն: Սակայն նախապատուութիւն ունեցող բաժնեթուղթերը պարտաթուղթերուն նման տոկոս կ'առնեն, պարզ բաժնեթուղթերուն հետ ընկերութեան արտադրած շահէն մաս մը կ'ստանան եւ ասոնց հետ նաեւ այդ թուղթերուն տէրերն իրաւունք ունին ընկերութեան գործերուն

հսկելու, քուէարկելու եւայլն:

Հակառակ այս actions de prioriténերուն հետզհետէ տարածուելուն, Առեւտրական Օրինադրքին մէջ անանուն եւ բաժնեւոր ընկերութեանց մասին նախադժուած յօդուած մը (34) բացորոշ տրամադրութիւն մը չունէր այս նախապատուեալ բաժիններուն համար, որով իրաւաբանական հարցերու եւ թիւրիմացութիւններու պատճառ կ'ըլլար երբեմն Առեւտրական Օրինադրքին 34 յօդուածը կը տրամադրէ որ « Անանուն ընկերութեան մը դրամադրուիսը բաժնուի հաւաքաւոր արժէք ունեցող բաժնեթուղթերու, զորս կարելի է ստորաբաժնել իսկ »: Ասով ոմանք այնպէս կը մեկնէին թէ անանուն ընկերութեան բաժիններու մէջ նախապատուութիւն տալ հակառակ է առեւտր. օրէնքին: Նախապատուութիւն ունեցող բաժնեթուղթերու օրինաւորութիւնն հաստատելու համար հարկ տեսնուեցաւ յիշեալ յօդուածին վրայ սա հատուածը աւելցնել որ « եթէ ընկերութեան կանոնադրին մէջ հակառակ տրամադրութիւն մը չկայ, կրնայ նախապատուութիւն ունեցող բաժիններ հրապարակ հանել, եւ անոնց տէրերը իրաւունք պիտի ունենան, ուրիշ բաժնետէրերէ առաջ, ընկերութեան շահերը եւ կամ գլխամասը առնել »:

ՎԱՍԱԲԱԶԱՐԻ ՏՈՒՐԻՒՆ

Ինչպէս կը խարդախեն

ԿԱՐԱԳԸ

Կարագ շինելը շահաւոր գործ է

ԿԱՐԱԳԻ ՅԱՐՄԱՐ ԿԱԹ ՏՈՒՈՂ ԿՈՎԸ ՃԱՆՁՆԱԼՈՒ ՆՇԱՆՆԵՐ

ԱՏԱԲԱԶԱՐԻ ԿԱՐԱԳԸ

×

Իզմիրի մարտառան քիմիագէտը, վերջերս սոմերիկեան կարագները քննելով, անոնց մէջ գտաւ բուսական նիւթեր, որոնք առողջութեան կը վնասեն: Այս կարագները կը ծախուին 6—7 դրուշի եւ խիստ մըր-

ցում մը կ'ընեն տեղական նմանօրինակ արտադրութիւններու հետ: Ուստի ընթիկ կարագալվածառնները, այս մրցման դէմ դնելու համար, ստիպուած կ'ըլլան իրենք ալ խարդախել իրենց կարագները, որոնք ա՛յնքան անարատ ու սննդարար են: Իզմիրի Բարձր. կուսակալը արգիլեց այս խառնուրդ կարագներուն ներածումը:

Այս առիթը կ'արժէ քննել թէ ի՞նչպէս կը խարդախեն կարագները. —

Կաթին մէջ իւղոտ գնտիկներ կան, որոնք կրային բընապանիրով շրջապատուած են եւ կաթին մէջի միւս տարրերէն անկախ կը մնան: Եթէ կաթը 25 ժամ հանդարտ ձգուի ամանի մը մէջ, այս գնտիկները կաթին երեսը կ'ելնեն, թեթեւ ըլլալուն համար: Կաթը նախ կը լեցնեն բնդարձակ տաշտի մը մէջ եւ 14—15 աստիճան տաքութեան մէջ 36 ժամէն, վեց աստիճանին 24, իսկ 2 աստիճանին մէջ 12 ժամէն կաթին սերը երեւան կ'ելնէ: Մնացած մասը կը կոչուի թաւ (petit lait): Սերը կաթէն բաժնելու համար մասնաւոր գործիք մը կայ, որ ինքնիր վրայ խիստ արագ թաւող անիւ մըն է: Որուն մէջ եթէ տարբեր խառութեամբ նիւթեր պարունակող հեղուկ մը լեցնենք, այդ նիւթերէն է՛ն նոսրը թաւալման կեդրոնին մէջ օղակաձեւ խաւ մը կը կազմէ, իսկ աւելի խիտ եղողը կ'երթայ կը փակի անիւին չորս կողմը: Կաթին մէջ 96% թան եւ 4% սեր կայ, ջուրին միջին խտութիւնը 1.036, իսկ սերինը 0.640066 ըլլալուն, սեւրատող գործիքին միջոցաւ սերը կը բաժնուի թանէն որ կը փակչի գործիքին եւ յետոյ խողովակով մը կը ղատուի կ'առնուի: Պզտիկ կաթնարաններու մէջ այս գործիքը անհրաժեշտ չէ: Հոն կաթը պարզ տաշտի մը մէջ կը լեցնեն: Տաշտին ներքեւ ծակ մը կայ, ուրկէ կը հանուի թանը: Յետոյ մնացած սերը կամ իւղոտ մասը ծփոց ըսուած գործիքի մը մէջ կը լեցնեն ու կը ղարնեն: Այս կերպով, գնտիկներուն վրայի կրային բնապանիրը կը ղատուի ու զանգուած մը կը կազմէ, զոր կը շաղուեն, կը լուան, կը պղզեցնեն եւ շերտերու վերածելով կը ծախեն իբրեւ կարագ: Կարագը կը պարունակէ 90% իւղ, 8% ջուր եւ 2% հանքային աղեր եւն: Կարագին տեսակը կաթին լաւ, սերին թարմ, գործիքներուն մաքուր եւ շինութեան եղանակին անթերի ըլլալէն կախում ունի: Եթէ կովին կաթը թարմ եւ իւղոտ ըլլայ, հարկաւ անոր կարագը ընտիր ու յարգի կ'ըլլայ: Ինչպէս

որ կաթ տուող կովը ճանճնալու համար ֆիզիքական մասնաւոր նշաններ կան, նոյնպէս կարագի յարմար կաթ տուող կովը ճանճնալու նշաններ կան, որոնցմէ անոխալը սա է. — Կարագի յարմար կաթ տուող կովուն շուրթին տակի միսերը կոնաձեւ կ'ըլլան, իսկ սրածայր եղող կովին կաթը անյարմար է կարագի: Կարագը երկու տեսակ է, աղի ու անլի եւ երկրորդ՝ ամառուան ու ձմեռուան: Առաջինը շատ յարգի է, Մայիսի կաթով պատրաստուած ըլլալուն համար: Կարագ շինելը պզտիկ արջառ ունեցող երկրագործներուն համար շահաւոր գործ մը չէ, որովհետեւ մէկ օխտ կարագի համար

22	աստիճանին	մէջ	34—36	քիւօ
14	»	»	28—32	»
11	»	»	27—28	»
9	»	»	25—26	»
4	»	»	23—24	»
2	»	»	21—22	»

կաթ պէտք է, իսկ միջին հաշուով 16 քիւօ՝ գումէշի կաթի համար: Ուստի պզտիկ արջառատէրը կամ երկրագործը առօրեայ կաթով չի կրնար կարագ շինել կամ շինածը թարմ պահել: Այս պատճառով Եւրոպայի, եւ մասնաւորապէս Դանիոյ մէջ գիւղացիները առեւտրական գործակցական ընկերութիւններ կազմած են եւ ամէն մէկը իր ունեցած օրական կաթը կը տանի կը յանձնէ: Այդ հաւաքուած կաթերով կը պատրաստուի կարագը, որուն ծախքը հանելէ ետք գոյացած գումարը կը բաժնուի գիւղացիներուն մէջ, իրենց բերած կաթին քանակութեանը համեմատ Կարագ պատրաստելու գործին մէջ խիստ զարգացած են Սմերիկա, Աւստրալիա, Դանիա, Ֆրանսա, Շուէտ եւ Հոլանտա, ուր յատուկ գործարաններ կան կաթը սերտելու եւ կարագ շինելու համար: Թուրքիոյ մէջ Ատաբազար ունի կաթնարան մը, որուն տէրը, իր արհեստը կատարելագործած է եւ օրական 7—800 օխտ կաթ կ'սուառէ: Զմեռը 20, իսկ ամառը 25 լիւրայէն մէկ քիւօ կարագ կը շինուի: Անատոլիոյ մէջ զանազան կերպերով կը պատրաստուի կարագը: Ոմանք կաթը կը տաքցնեն, յետոյ պաղեցնելով վրայի սերը կ'առնեն եւ կիտով չափ հողէ ամանի մը մէջ կը լեցնեն եւ

շարունակ կը շարժեն, այնպէս որ ամանին պարունակութիւնը իրարու կը յարի եւ զանգուածի ձեւ կ'առնէ: Յետոյ այս զանգուածը կը լուան ու կ'աղեն: Իսկ Եւրոպայի մէջ տեսակ տեսակ գործիքներ կան, որոնք կանոնաւոր կերպով եւ արագ արագ կը ծեծեն կաթը, մէկ վայրկեանի մէջ 50—70 հարուած տալով: Կարագը շատ մը խարդախութեանց ենթակայ կ'ըլլայ: Արդէն կարագը ինքնին թթուեցող յատկութիւն մը ունի, այսինքն կարագին մէջ կան ցնդական թթուներ, որոնք օդին հետ շուտ մը տարբազադրուելով իրենց թթուութիւնը կարագին կը փոխանցեն եւ կծու համ մը կուտան անոր: Հրապարակի վրայ ամէնէն աւելի կը փնտրուի ա՛յն երկիրներու կարագը որ կրնայ մինչեւ մէկ ամիս պահել իր թարմութիւնը: Այս անպատեհութեան առաջքը առնելու համար ջուրին մէջ 3 կրամ աւիճ աւեղիփ կամ 50 կրամ ծովային աղ կը հալեցնեն եւ կարագին վրայ կը լեցնեն 4—5 սնդմ. բարձրութեամբ: Կարագը կը ներկեն քրքումով (զաֆրան) կամ րօքոյով (նարնջագոյն ներկ մը), իսկ կը խարդախեն կաւիճով, ալիւրով, նշայով ևլլն: Ամէն աւելի գործածուած խարդախութիւնն է 15% էն աւելի ջուր խառնել կարագին մէջ: Երբեմն կարագը մաղմաղ կրակի վրայ կը հալեցնեն ու շերտփով մը վրայի փրփուրը մէկ կողմ կ'առնեն ու բարակ մաղէ մը կ'անցընեն: Այն ատեն կարագը արդար իւղ կ'ըլլայ եւ տարիներով կրնայ դիմանալ: Այս իւղին խարդախութեան եղանակները աւելի շատ եւ աւելի զգուշի են, ինչպէս յայտնի եղաւ ամերիկեան իւղերու քննութեան ատեն: Մարդ գլուխ տարին 15 քիլօ կարագ կ'սպառուի: Անատօլուի մէջ կ'արժէ օխան 7—8 զրուշ, իսկ Ատաբազարի մէջ կ'արժէ 20 զրուշ:

Կարագը մեծ կարեւորութիւն ունեցող վաճառք մըն է երկրագործ երկիրներու համար:

ՎԱՃԱՌՔՆԵՐՈՒ ՓՈԽԱԴՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ ԳԵՐՄԱՆ «ՏՕՅԷ ԼԷՎԱՆՔԷ» ՅՈԳԵՆԱԻԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

Բ.

Է. — Վաճառքը բեռցնողը կամ այն՝ որու համար բեռ-
ցուած է, պատասխանատու է վճարել վաճառանիչին, ծան-
րութեան եւ կամ պարունակութեան մասին սխալ ու անբա-
ւական յայտարարութենէ շոգենաւին եւ կամ անոր մէջ դըր-
նուած վաճառքներուն մնասնէրն ու տուգանքները: Շոգե-
նաւային ընկերութիւնը եւ կամ նաւապետը իրաւունք ունի
վաճառքը ստացած կամ յանձնելիք նաւահանգիստը կռել,
եթէ գտած ծանրութիւնը բեռնադրին մէջ նշանակուածէն
աւելի ըլլայ, այս պարագային ամբողջ վաճառքին իս-
կական նաւողչէքին քառապատիկը, նաեւ կռելու ծախք կըր-
նայ պահանջել վաճառքը բեռցնողէն կամ անկէ որու հա-
մար բեռցուած է:

Նոյնպէս նաւողչէքին քառապատիկին հաւասար արժէ-
քով տուգանք կ'առնէ վերոյիշեալ անձերէն վաճառքի տե-
սակին սխալ յայտարարութեան համար, եւ եթէ չվճարեն,
շոգենաւային ընկերութիւնը հրապարակաւ կը ծախէ վա-
ճառքը և արդիւնքէն զեղչելով քառապատիկ նաւողչէքն ու
ծախքերը, աւելցածը կը յանձնէ անոր, որու պիտի տրուի
վաճառքը:

Ը. — Եթէ շոգենաւային ընկերութիւնը ընդունադիր
(rècepisse) տուած է այն վաճառքներուն համար որոնք
դեռ քարափին վրայ կամ մալուխայի մէջ են, պատասխա-
նատու չէ եւ վաճառքը շոգենաւ չառած կը նկատէ:

Թ. — Երբ վաճառք մը շոգենաւ բեռցուի, անկարելի է
զայն ետ առնել: Բեռցնողը սակայն կրնայ ետ առնել, եթէ
նաւողչէքն ամբողջովին վճարէ եւ այս գործողութենէն յա-
ռաջ եկած մնասնէրուն համար հատուցում մը ընէ շոգենա-
ւային ընկերութեան:

Ժ. — Քարանթինայի, սառույցներէ պաշարուելու, եւ կամ ո՛ր և է վտանգի մը պատճառաւ երբ շոգենաւը անկարող ըլլայ որոշեալ նաւահանգիստը ժամանել կամ վաճառքը պարպել եւ կամ նաւապետը իր կողմէն այդ պատճառներուն յենլով նաւահանգիստը մտնելու կամ վաճառք պարպելու բաւական ապահովութիւն չտեսնէ և կամ գործաւոր չգտնը- ունելուն, կամ նաւահանգիստը փակուելուն, ինչպէս նաեւ իր վաճառքը կամ անոր մէկ մասը պարպելու արդելք հանուե- լուն պատճառաւ չիրնայ բեռցուած վաճառքն իր որոշեալ տե- ղը հանել, նաւապետը կամ շոգեն, ընկերութիւնը արտօն- ուած է՝ ի վնաս եւ կորուստ վաճառքը բեռցնողներուն՝ կա՛մ շոգենաւը սպասցնել մինչեւ որ նաւարկութիւնը վերակի եւ կամ վաճառքը պարպել մալուանայի մը մէջ, յանձնել միթե- րանոց մը, քարանթինայի տեղ մը, և կամ ուրիշ յարմար նաւահանգիստ մը։ Այս պարագային մէջ շոգենաւին ստանձ- նած պարտաւորութիւնները կը դադրին այլ եւս գոյութիւն ունենալէ։ Այս արտադրութիւնը կը կիրարկուի նաեւ երբ շոգենաւը առած ըլլայ ուրիշ նաւ փոխադրելի եւ շոգենա- ւին երթալիք որոշեալ տեղերէն անդին նաւահանգիստ մը զրկուելիք վաճառքներ, եթէ շոգենաւ մը կալացի ու խա- րայիլի համար առած վաճառքները ծովին սառելուն պատ- ճառաւ չկարենայ իր բեռցած վաճառքները այդ նաւահան- գիստները հանել, Սուլիմա կամ Քէօսթէնճէ կը հանէ՝ և ա- սով կը լրանան իր պարտաւորութիւնները։

Վաճառքը բեռցնողը կամ այն որու համար բեռցուած է՝ պարտաւոր են հատուցանել այս կարգի պատահարներէ, մասնաւորաբար կառավարութեան հրամանաւ շոգենաւուն մէջի վաճառքները ապանելիւիէ առաջ եկած արտասովոր ծախքերը, որոնք կը վճարուին նաւողէքին հետ։ Օգը գէշ ըլլալուն պատճառաւ երբ շոգենաւը կարող չըլլայ 24 Ժամ- ուան մէջ ամբողջովին կամ մասամբ պարպել այն վաճառք- ները գորտ բաց նաւակայք մը կամ անպատասպար նաւահան- գիստ մը յանձնելու համար առած է, նաւապետը իրաւա- սութիւն ունի առանց այդ վաճառքները ամբողջովին պար- պելու շարունակել իր ճամբան եւ ուրիշ նաւահանգիստ մը հանել այն վաճառքները, որոնք վերստին իրենց որոշեալ տեղերը կը զրկուին շոգենաւային ընկերութեան ծախքով,

բայց վառանգն ու կորուստը վաճառքը ստացողին կը պատկանի :

ԺԱ. — Ամբողջ նաւողչէք կը վճարուի վնասուած և վազելու հետեւանքով նուազած վաճառքներուն համար : Նմանապէս ամբողջ նաւողչէք կ'ստացուի տակաւուր մէջ դրուած հեղուկներուն համար , պարապ ըլլան անոնք թէ լեցուած : Ծովու ջուրէն յառաջ եկած ծանրութեան համար նաւողչէքի տարրերութիւն չաւնուիր :

(Կը շարունակուի)

ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆԻ ԿԵԱՆՔԸ

« ԲԻԻՐԱԿՆ » ի հաշուակալին

ՊԱՏԱՍԽԱՆՆԵՐԸ

Շահադէտ մը Հավրի մէջ բամբակ կը գնէ 100 քիլօն 120 ֆրանքի, 1⁰/₀ կշիռի գեղչ, 2⁰/₀ սառա եւ 3⁰/₀ գեղչ հաշուելով : Ապրանքը գնող յանձնակատարը կ'ստանայ 1⁰/₀ միջնորդչէք եւ մանր ծախք եւ 2⁰/₀ յանձնարարողչէք : Երկու ամիս վերջ, այս բամբակները նոյն յանձնակատարին ձեռքով կը ծախուին 100 քիլ. 187,60 ֆր.ի : Մթերանոցին խոնաւութիւնը 2⁰/₀ աւելցուցած ըլլալով բամբակին կշիռը, 2⁰/₀ գեղչ եւ 3⁰/₀ սառա կը հաշուուի : Ապրանքը ծախուած է, փոխարժէքը 4 ամիսէն վճարելու պայմանաւ, առանց գեղչի, 2⁰/₀ միջնորդչէք եւ մանր ծախք եւ 1⁰/₀ ֆոմիսիօն տըրուելով :

Արդ, եթէ շահադէտը 6⁰/₀ հաշուէ իր դրամին տարեկան տոկոսը, վեց ամսուան մէջ ո՞րչափ շահած է :

Ա. ԼՈՒԾՈՒՄ

Գնում

Քիւօ	100				
Կշիռի զեղչ	1				
	99				
Տառա 2 ⁰ / ₀	1.94				
Զուտ քիւօ	97.02	—	100 քիւօն 120	Փր.էն =	116.42
			3 ⁰ / ₀ զեղչ		3.49
					112.93
			1 ⁰ / ₀ Սիջնորդէք		1.13
					111.06
			2 ⁰ / ₀ Բովսիօն		2.28
					116.34
			6 ⁰ / ₀ տոկոս, 6 ամսուան համար		3.50
			Արժէգին		119.84

Վանառուփ

Քիւօ	100				
2 ⁰ / ₀ Խոնաւութիւն	2				
	102				
2 ⁰ / ₀ զեղչ	2.04				
	99.96				
3 ⁰ / ₀ տառա	3				
	96.96	—	100 քիւօն 187.60էն		181.90
			Սիջնորդէք 2 ⁰ / ₀		3.64
					178.26
			1 ⁰ / ₀ Բովսիօն		1.78
			Վանառուփի գին		176.48
Շահ եղած է 176.48—119.84=56 Փր. 64					
$\frac{56.64 \times 100}{119.84} = 47 \text{ Փր. } 27\%$					

Բ. ԼՈՒԾՈՒՄ

100 քիւօյին արժեքը

f	արժէգին	120 Փր.	գնում	
100	գնում	99	»	1 ⁰ / ₀ պակաս կշիռի համար
100	—	98	»	2 ⁰ / ₀ տառայի »
100	—	97	«	3 ⁰ / ₀ զեղչի »

100	—	101	»	1 ⁰ / ₀	միջնորդչէքի	»
100	—	102	»	2 ⁰ / ₀	ֆոմիսիօնի	»
100	—	103	»	3 ⁰ / ₀	տոկոսի	»

$$f = \frac{120 \times 99 \times 98 \times 97 \times 101 \times 102 \times 103}{100 \times 100 \times 100 \times 100 \times 100 \times 100} = 119.84 \text{ ֆր.}$$

100 ֆլյօյին վանաւման գինը

f վաճառման գին զուտ 187.60 վաճառման գին անզուտ

100 — » անզուտ 102 2⁰/₀ խոնաւութիւն

100 — 98 2⁰/₀ զեղչ

100 — 97 3⁰/₀ սառա

100 — 98 2⁰/₀ միջնորդչէք

100 — 99 1⁰/₀ ֆոմիսիօն

$$\text{Ք} \frac{187.60 \times 102 \times 98 \times 97 \times 98 \times 99}{100 \times 100 \times 100 \times 100 \times 100} = 176 \text{ ֆր. } 48$$

Եւ 56 ֆր. 64, որ կը համապատասխանէ 47.27 ⁰/₀ի գնման գինին վրայ,

Դատական Քրոնիկ × ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ Բ. ԴԱՏԱՐԱՆ

30 ՅՈՒՆԻՍ

Կարդացուեցաւ Միխալ պալճըի եւ Մութաֆ օղլուի Տի-
միթրի Ֆրանքօբուլոյէ ունեցած 66 լիրա Օմանեան եւ 20
զլուշ պահանջին համար տուած աղերսագիրը: Պահանջա-
տէրերուն փոխանորդը փաստաբան Զիա էֆ. խնդիրը բա-
ցատրեց սապէս. — « Փոխանորդեալներս 1901 Դեկտեմբեր
20 ին միջնորդի հանգամանքով կը դիմեն Տ. Ֆրանքօբուլ-
ոյի եւ Քուլասեանի անունով 100 պարկ ալիւր կը գնեն ու
փոխարժէքը 66 ոսկի եւ 20 զլուշ տալով ըստ սովորութեան
վաճառքը աղօրիքէն ստանալու համար օգտինօ մը կ'առնեն:
Սակայն աղօրիքէն չեն յանձնել ալիւրը, առարկելով թէ
իր փոխանորդեալները պարտական են Ֆրանքօբուլոյի եւ
վճարուած այդ դրամը իրենց պարտուց հաշուակցած են:

Քուլասեան դատ բացաւ այս դատարանին առջեւ, որ իրո-
զութիւնը հաստատելու, այսինքն Քուլասեանի անունով գըն-
ուած ըլլալը ապացուցանելու վճիռ տուաւ: Քուլասեան չկըր-
ցաւ ապացուցանել, որով երդում առաջարկուեցաւ Ֆրանքո-
բուլոյի, որ երդում ընելով, մերժուեցաւ Քուլասեանի ա-
ղերսագիրը: Յիշեալն այս վճիռին համար դիմեց վճռաբեկ
Ատենին, որ հաստատեց: Արդ, այժմ փոխանորդեալներս՝
Մութաֆ օղլու եւ Միխալ պալճը՝ դատարան դիմած են եւ կը
յայտարարեն թէ իրենք Ֆրանքոբուլոյի պարտք չունին,
որով իրենցմէ առնուած 66 ոսկի 20 դրուչին ետ դարձուիլը
եւ կամ այս օրտինոյով 100 պարկ ալիւրին յանձնուիլը
կը խնդրեն »:

Նախագահը հրաման ըրաւ կարգաւ օրտինօն, որ կրողին
հարիւր պարկ ալիւր յանձնելու հրաման մը կը պարտունակէր:
Հարցուեցաւ Ֆրանքոբուլոյի փաստաբան խարալամպիտի
էֆ. ի որ բացարձակ մերժեց այդպիսի խնդրոյ մը գոյու-
թիւնն իսկ Ասոր վրայ դատարանը խորհրդակցելով, իրողու-
թիւնը հաստատելու համար անրաւակա՛ն նկատեց այդ օր-
տինօն եւ յանձնարարեց որ պահանջատէրները, եթէ կըր-
նան, ուրիշ թուղթերով ապացուցանեն: Այս պատճառաւ
դատը յետաձգուեցաւ:

Ծովային Առեւտրական

Դատարան

3 ՅՈՒԼԻՍ

Կարդացուեցաւ Պանք Էնտիւսթրիէլի կողմէ արուած
աղերսագիրը, որով Յակոբեան եղբայրներէն երկու մուրհա-
կով ունեցած 47½ Օսմ. ոսկի պահանջին դատարանը ճեքօ-
զիթօ ձգուիլը կը խնդրէր: Նախագահը հարցուց Յակոբեան
եղբայրներու փոխանորդ Պէհրամ էֆ. ի թէ ի՛նչ պիտի
պատասխանէ: Յիշեալը ըսաւ թէ Պանք Էնտիւսթրիէլ այդ
երկու մուրհակներուն ճշմարիտ կրողը (համիլը հաֆիֆի) չէ:

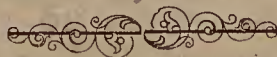
որով իրաւունք չունի այդ պահանջումն ընելու : Դատարանը երդում առաջարկեց այդ մասին Պանք Էնտրլսթրիէլի տնօրէնին, որ երդում ընելով մուրհակներուն օրինաւոր կրողը նկատուեցաւ : Այս անգամ Պէհրամ էֆ. առարկեց թէ Պանք Էնտրլսթրիէլ օտար հաստատութիւն մ'է, որով այս դատը պէտք էր Առեւտր. Ա. դատարանին առջեւ տեսնուէր : Երկրորդ՝ այդ մուրհակներուն բրթէսթոյի թուականէն մինչեւ տասնեւհինգ օր պէտք էր դատարան դիմել, մինչդեռ անկէ ի վեր երկու ամիս անցած է, որով ժամանցում մը տեղի ունեցած է : Այս պատճառներով պէտք է դատարանը մերժէ տրուած աղերսագիրը, եղբակացուց փաստարանը : Դատարանը խորհրդակցելով անբաւական նկատեց եղած առարկութիւններն եւ մուրհակներուն փոխարէնին տրուելիք վճարեց :

×

Տ Յ ՈՒ Լ Ի Ս

Մասվաճառ Մէհմէտ աղա խոհարար Յակոբ աղայէն 51 օրս միսի փոխարէն 306 զրչ. պահանջքին դանձումը խնդրեց : Հարցուեցաւ Յակոբ աղայի թէ ի՞նչ պիտի ըսէ : Պատասխանեց թէ ո՛չ Մէհմէտ աղան կը ճանչնայ եւ ոչ ալ անկէ միս առած է : Ասոր վրայ, մասվաճառը ունկնդիրներուն մէջէն մէկը կանչելով քովը կեցուց եւ նախագահին հարցման պատասխանելով ըսաւ թէ իր վաճառորդն է (թեզկեահճար) եւ անունը Սիւլէյման է : Սիւլէյման աղա յայտարարեց որ Մէհմէտ աղայի քով կը ծառայէ եւ ինք տուած է միսը Յակոբ աղային : Նախագահը հարցուց թէ միսը տուած պահուն ըսած է թէ վաճառքին տէրը Մէհմէտ աղան է : Սիւլէյման աղա պատասխանեց թէ սակարկութեան ատեն այդպիսի խօսք մը չէ եղած :

Ասոր վրայ դատարանը մերժեց Մէհմէտ աղային աղերսագիրը եւ յայտարարեց թէ քանի որ միսը Սիւլէյման աղան ծախած է, թող անիկա պահանջէ աղերսագրով :

ԴԱՍԸՆԹԱՅՔ

Գերման Առեւտրական Լեզուի

Ա. Մ Ա Ս

Գ. ՀԱՏՈՒԱԾ

ՄՈՒՐՀԱԿԻ ԵՒ ՏՈՄՍԱԿԻ ԳՈՐԾՆԱԿԱՆ ՕՐԻՆԱԿՆԵՐ

×

Den 14 August 1905 Paris

դէն 14 ասուստոս 1905 Բարիկ

Drei Monate nach heute zahlen Sie gegen diesen Prima
Տաւ, Մօնաթէ շախ հոյճիէ յալէն ի իլէկէն դիւնէն Բարիկ
wechsel (Sekunda nicht) an die Order der Herren Gebrüder B.
վէտէլ (Մէտաւորոն Նիլի) աւ դի Օրդըր դիւն Հիւնէն Կէպիւն-դիւն Ծ.
Wilberg die Summe von
Վիլպըրգի դի Սոմմէ Ֆոն
zwei tausend zwei hundert zwei und zwanzig (2222) Franken
դիւն Բաւաւըն դիւն, հաւաւըն-ը դիւն, աւոր յիւն-դիւն Ծաւաւըն
den Wert erhalten, und bringen solchen in Rechnung laut
դիւն դիւն-ը Է-հաւըն-ը, աւոր դիւն-ըն յիւն-ըն Բի Ռէիւն-ըն լաւ-ըն
Bericht.
Պէրիիւն
Herrn B. Weiss in Berlin
Հիւն Բ. Վայս Էն Պէրլին

14 Օգոստոս 1906 Բարիկ

Այսօրու ընէ երեք ամիսէն վճարեցէք այս առաջին փոխ-
գիրովս (երկրորդն ոչ գոլով) ի հրամանի Տեաքք եղբարք Ծ.
Վիլպէրկի գումարը երկու հազար երկու հարիւր քսան եր-

կու ֆրանքի, փոխարէնը ստացուած, եւ անցուցէք զայն ի
հաշիւ ըստ ծանուցման:

Տիար Պ. Վայս
ի Պեռլին

Konstantinopel den 21 Juli 1906
Բժնաւորութիւն 21 Եւլի 1906

Für Fr. 3533

Յիւս Բ.

Zwei Monate Dato zahlen Sie gegen diesen Prima
Յիւս, Մժնաւորութիւն Սի Եւլի 21 Եւլի 1906
wechsel an die Order von mir selbst die Summe von
Քէսէ, աւ յի Օրդը 3533 Յիւս Եւլի 21 Եւլի 1906

drei tausend fünf hundert drei und dreissig

որոշ լաւանքի 3533 հաւորութիւն յիւս Եւլի 21 Եւլի 1906

den Wert in mir selbst und bringen Sie ihn in Rechnung
որի վէրսն ին Յիւս Եւլի 21 Եւլի 1906

ohne Bericht

B. Bergmann

ձե Պեռլին

Herrn D. Siegfried

Հիւս Ս. Սիգֆրիդ

4. Պոլիս 21 Յուլիս 1906

Մ. Վ. 3533 զրուչի

Թուականէս երկու ամիսէն վճարեցէք այս առաջին փոխ-
գիրովս, իմ հրամանիս գումարն երեք հազար հինգ հարիւր
երեսուն երեք զրուչի, փոխարժէքն ինէ (ստացուած) եւ ան-
ցուցէք զայն ի հաշիւ առանց ծանուցման:

Տիար Պ. Սիգֆրիդ

Յ. Պերկման

Für mich an die Order des Herrn A. Franz

Յիւս Յիւս աւ յի Օրդը Եւլի 21 Եւլի 1906

Wert in Rechnung

Վէրսն ին Ռէիխման

ինձ համար Տիար Ա. Ծրանցի հրամանին
Փոխարժէքն ի հաշիւ

Für uns an die Order der Herren B. Frank und Söhne
Յիշատակն ան որի Օւրդէն որն Հեռն Ծ. Ծրանց անոր անունէ
Wert erhalten
Վերջն է հաշիւէն

Մեզ համար Տեարք Պ. Ծրանցի եւ որդւոց հրամանին
Փոխարէնն ստացած (ենք)

Für mich an die Order des Herrn J. Weiss
Յիշատակն ան որի Օւրդէն որն Հեռն Ծ. Վայս
Betrag empfangen
Պէտքն է բացառիկէն

ինձ համար Տիար Ծ. Վայսի հրամանին գումարն ստա-
ցած .

Վերջ առաջին մասին

Առեւտրական Քրոնիկ

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔԸ

ԴԱՒԱՌՆԵՐՈՒ ՄԷՋ

Գոտիի անուանումը. — Բաշխանը շատ կը ծախուի .
— Մանածի սրօքը. — Չանկրիի զօնականությունը
Թոքադէն Տէր Գ. Յ. Աշտէնէն կը գրէ Վր. —

Թօքադի հրապարակին վրայ իբրեւ արհեստագործական
կարեւոր նիւթ ձեւման ապրանքէն վերջ կուգայ մանածը,
գլխաւորաբար ներման մանածը եւ Բաշխանը, որունք կը
գործածուին գօտեգործութեան եւ կտաւագործութեան հա-
մար. Սոյն երկու արհեստները, ինչպէս նաեւ պատմագիտու-
թիւնը, Թօքադուցոց համար մեծ բարիք մը եղած են, որով-

հետեւ ասոնց շնորհիւ հարիւրաւոր ընտանիքներ բարեկեցիկ կեանք մը կը վարեն: Գօտեգործութիւնը Թօսիայէն Տեարց Մ. Կարապետ Աստուածատուրեան եւ Եղբարց ձեռներէցութեամբ մօտ գտած է հոս: Գօտիի այժմու վաճառականներն են Տեարք Կ. Գարօղլանեան, Եարմանեան Եղբարք, Իբրանոսեան Եղբարք, Սէթէնճեան ևյլն: Գօտիի տարեկան արտածումը չուրջ 7000 ոսկի է եւ կը զրկուի Ա.Ֆ: Գարահիսար, Էնկիւրի, Սվազ, Չանկրի եւ առեւտր. ուրիշ կարեւոր կեդրոններ: Գօտին երկու տեսակ է, նուրբ եւ զապա գործուած եւ դինն ալ կը տարբերի իւրաքանչիւր օխային 2—4 զրուշ:

Կտաւագործութիւնը բաւական կարեւոր արհեստ մը նկատուած էր ասկէ առաջ եւ կտաւի ոպառումն ալ խիստ շատ էր, բայց այսօր Եւրոպական դիւրամատչելի ապրանքներուն պատճառաւ ինկած է այս արհեստը: Տեղացի վաճառականները, կարենալ մրցելու համար, որդեգրած են քաշքամբ, որմէ պատրաստուած կտաւը թէպէտեւ չունենար ձերմակ մանածի կտաւին տոկունութիւնը, բայց դիւրագին ըլլալուն համար աւելի ընդհանրացում գտաւ: Կտաւի գըլխաւոր վաճառականներն են Տեարք Մ. Կարապետ Աստուածատուրեան եւ Եղբարք Գարօղլանեան, Եարմանեան Եղբարք, Իբրանոսեան Եղբարք, Օճագճեան, Սէթէնճեան, Գաթրճեան ևյլն: Տարեկան արտածումն է չուրջ 5000 ոսկի, եւ կ'ոպառի մեծ մասամբ գօտիի վաճառման հրապարակներուն վրայ:

Այսօր մանածի սթօքը Թօքատի հրապարակին վրայ խիստ շատ է: Հարիւրաւոր պալեաներ արամադրելի կան Իբրանոսեան, Լաղարիտի եւ Չէօմէկճի օղլու Եղբարց մթերանոցներուն մէջ, մեծաքանակ գանուածներէն զատ: Սոյն մանածները կը բերուին անգղիական եւ խաւական հրապարակներէն:

Այս տարի գրէթէ ամէն տեղի հունձքերը առատ ու բաղմարդիւն ըլլալուն համար յաջող եւ խոստմնալից առեւտուրներ յուսալի են: Ջերմուկի տօնավաճառը իր անսովոր յաջողութեամբ բաւական քաջալերեց տեղւոյս վաճառական դասակարգը, փափաքելի է որ նմանօրինակ արդիւնաւորութիւն մը ունենայ նաեւ յառաջիկայ Սեպտ. 15 ին տեղի ունենալիք Չանկրիի տօնավաճառը:

Ամասիոյ Իբրանոսեան Առեւտրական վարժարանի
նախկին Տնօրէն Եւ Մարգուանի Ս. Աստուածածնայ
վանին ագարակին նորոնսի վարիչ Յարութիւն
Գարամանեան է՞՞. կը գրէ մեզ. —

Ամասիոյ, Մարգուանի եւ շրջակայ ուրիշ քաղաքներու
համար ներկայ տարուան արմաքի բերքը վերջին տասնեակ
տարիներու մէջ նմանը չտեսնուած կերպով սուտ է: Գար-
նանային անձրեւները, թէեւ խոզակի բերքին զգալի կեր-
պով վնասեցին, սակայն միւս կողմէ արմաքի առատութեան
նպաստեցին: Անջրդի արտերու մէջ եղած հունձքը շատ տեղ
ջրարբիներէն աւելի է եւ տեսակով ալ շատ ընտիր:

Յորենի հիւանդութիւններէն մուրը եւ ժանգը տեղ
տեղ զգալի կերպով վնասած են բերքին: Գիւղացիին
համար կը մնայ բերքը հնձել եւ կալ ընել: Առատ հունձք
մը կալ ընել վերցնելը ամիսներու կը կարօտի, եւ շատ
անգամ վերջացնելէ առաջ ձմեռը վրայ հասնելով, կալին
մէկ մասը բացօթեայ կը մնայ անձրեւի եւ ձիւնի տակ:
Հնձելու եւ կալի մեքենաներու պակասութիւնը այս տեսակ
առատութեան տարիներուն մէջ ալ աւելի կը շեշտուի:

Կը լսենք որ Պոլիս եւ Իզմիր երկրագործական գոր-
ծիքներ ծախող կարեւոր վաճառատուներ կան: Կը զար-
մանանք թէ ինչո՞ւ իրենք մեր թերթերուն մէջ ուշադրաւ
աղբեր չեն դնել: Երբեմն նոր գործիքներ գնելու փափա-
քող երկրագործներ այս կերպով դժուարութենէ կ'ազատին:

×

Խոզակի վաճառումներ

Պանտրմայի մէջ ծախուած է **119,500** քիլօ թաց
խոզակ, **16,770** Օսմ. ոսկի արժողութեամբ: Գնողնե-
րն են. —

Վահան էֆ. Էսսեան	Լ. Օսմ.	3600
Պանք Օթօման	»	3420
Մ. Տավիթ	»	2850
Գ. էֆ. Սալմաթեան	»	1000
Գարտան Միխայ էֆ.	»	900
Տօնտիկեան էֆ.	»	850
Գ. էֆ. Չիլինկիրեան	»	750

Մաշկաւայի մեր քղքակցեն. —

Այս տարի **230** բաքէթ սերմ բռնուած ըլլալով, գրէթէ 12000 քիլոկրամ խոզակ եղած է, որուն մեծագոյն մասը սերմնցու է: Շերամապահներէն շատեր սերմնարաչիս վաճառականին կապուած ըլլալով, Օսմ. ոսկին 118 էն 20 զրչի ծախեցին սերմնցուն, իսկ միւսը 17 ի: Անոնք որ սերմը իրենք ծախու առնելով խոզակ հասցուցած էին, ծախեցին 16 զրուչի եւ ոմանք ալ Սօֆլուի միզանը տարին իրենց տպրանքը, եթէ Յակոբեան էֆ. ի գործակատարը 18 զրուչի աւած ըլլար, պիտի չտանէին, որով երկու կողմին համար չահաւոր պիտի ըլլար:

ՊՈԼՍՈՅ ՆԱԽԱՀԱՆԳԻՍԵԸ

Յուլիս 16էն (Ը. Ե.) մինչեւ Յուլիս 24 Պոլսոյ նաւահանգիստը եկած են կամ կ'սպասուին հետեւեալ առեւտր. շոգենաւերը. —

Հիւլէ է ՌիՅՕՅԻ Քօլեկսօ Յուլիս 21: ԲԱԲԱԵԱՆԻԻ Սիքի օլ Վեկիս Յուլիս 22: ԱԻՍՏՐ. ԼՕՅՏԻ Մեսկա Յուլիս 19, Բասթօրէ 20, Բարինքիս 23, ՄէՍԱԺԸՐԻԻ Տանուպ Յուլիս 22, ՏՕՅԶԷ ԼէՎԱՆԹԷԻԻ Էնօս Յուլիս 20, Բիւղօս 24, Լեւպոս 26, ԿիւթրիՍթ ՎԱԼԲԷՐԻ Պարսիօնա Յուլիս 24: ՅՕՍ. ԿՕԼՕ ՄԱՆԿՕԻ Սքեյա Յուլիս 24: ՅԼՕՌԻՕ ՌՈՒՊԱԹԻՆՕԻ Լեվանցօ Յուլիս 18, Մօնթենեկո 16:

Բարձրակ 6 Յուլիս

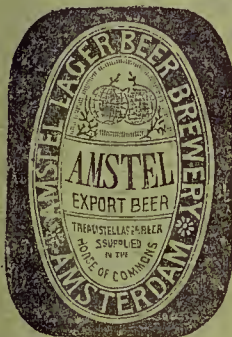
Յուլիս — Օգոս. 5, 80 Հոկտեմ. — Նոյեմ. 5, 63
Օգոստոս — Սեպտեմ. 5, 73 Յուն. — Փետրուար 5, 64

ՓՈԽԱՆԱԿԱԳՐԻ ԳԻՆՅՈՐԸ

Լոնսոնի վրայ չէք 1 Անգլ. ոսկի	109. 20	զրուչ
Բարիզի » » 1 Օսմ. ոսկի	22. 97 ¹ / ₂	Փրանք
Պեդինի » »	21. 96	մառք
Վիեննայի » »	18. 70	բուրոն

Արտօնատէր Հ. Ս. Ի. ԻիթիձեԱն | Տպագր. Ն. ՊէրՊէրեԱն ԵՒ ՈՐԴԻ

BIÈRE AMSTEL

Ամստէլի Գարեջուր

ԳՈՐԾԱՐԱՆ ՅԱՄԱՆԵՐՏԱՄ (ՀՈԼԱՆԸԱ)

Միմիայն ընտիր գարիէ և հմուէ (houblon) շինուած այս առաջնակարգ գարեջուրը անուանի բժիշկներու կողմէ յանձնարարուած է իր սնուցանող, կազդուրիչ և զովացնող հանգամանքներուն պատճառաւ :

ԾԱՆ.— Ամստէլի գարեջուրը Պոլիս կը ներածուի միմիայն շինուած : Կան գարեջուրներ, որ տակառով ալ կը բերուին եւ նոս շինուած մեջ լեցուելով կը ծախուին իբրեւ նմանիս (original) : Այսպիսի խաղաղանքայ գարեջուրներէ չխաբուելու համար կը խնդրուի ուշադրութիւն ընել վերեւ տեսնուած մատնային :

Կը գտնուի իրականեր, մեծ ճաշարաններ, օրհաններ եւ մեծ նպարտականներու տոլ ու դեղարաններու մեջ :

Կեդրոնատեղի՝ Կ. ՊՈԼԻՍ, ՖԵՏԴԼԵԱՆ ԽԱՆ

Dépôt général, Foundouklian Han, Stamboul

20—3

Վ Ա Ճ Ա Ռ Ա Տ Ո Ւ Ն

ԱՍԵՂՆԱԳՈՐԾՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ՕԺԻՏԻ ՎԵՐԱԲԵՐԵԱԼ ԶԱՆԱԶԱՆ ՆԻՒԹՈՅ

ՇԱԼՃԵԱՆ ԵՒ ԹԱՎՇԱՆՃԵԱՆ

ՀԱՅԹԱՅԹԻՉ ԿԱՅՍԵՐԱԿԱՆ ՊԱԼԱՏԱՆ

Կ. Պոլիս, Էսկի Ջապիթիէ ճատտէսի Թիւ 63

Իր ապրանք տեսակներուն ճոխութեամբ եւ չափաւոր գիններով հանրածանօթ այս հին Վաճառատունը Եւրոպական առաջնակարգ գործարանաց հետ յարաբերութեանց շնորհիւ տրամադրելի ունի պատրաստ հաւաքածոյ մը ասեղնագործութեան և օժիտի վերաբերեալ նոր ու ընտիր նիւթերու, ինչպէս մետաքսեայ կերպասներ, աթլազ, թաւիչ, թաւթա, ոսկեզօծ ու արծաթեայ զուտ ու անզուտ թելեր (խաս եւ խամ սրբմա), ճերմակեղէնի համար ընտիր պոստէներ, վալանսիէն ու մետաքսէ թանթէլաներ, ճերմակ քթան, գաղղիական ընտիր չապիկի կերպասներ, լիբէներ, դունաւոր պաթիսթներ եւայլն եւայլն :

Չեղագործ բանուած և սկսուած զանազան ճոխ նիւթոց հաւաքածոյ մը պատրաստ կը գտնուի :

Կ. Պոլսոյ եւ Դաւառաց դպրոցական հաստատութեանց համար մասնաւոր զեղչ :

Վաճառատան մէջ կը գտնուի միշտ պատրաստ ասեղնագործի գծագրիչ մը

10—3

Ո՞՛Կ ԶՈՒԶԵՐ

1-5

MANUFACTURING Cie.

ՀԱՅԹԱՅԹԻՉ ԿԱՅՍ. ՊԱԼԱՏԱՆ

400Է աւելի Պատույ վկայական
Շնորհամ

ԲՈԼՈՐ ԿՈՇԿԱԿԱՐՆԵՐԸ

Սինկերի մեֆենայ միայն կը գործածեն

Մասնանիւղեր բովանդակ թուրքիոյ մէջ

Սինկէրի մեքենաները կը ծախուին. —

Բ Ե Ր Ա. { Շիտակ ճամբայ, Կալաթառէրայի դիմաց
» » ՊօնՄարշէի դիմաց, 313կրկ.

ՂԱՆԱԹԻԱ { Սինկէր խան, Թիւնէին ետեւ
Թրամուէի կայսրանին ղիմաց

Պ Ո Լ Ի Ս { Սուլթան Համամ, Թիւ 2
Սուլթան Պայազիտ, Թրամուէյի կայսրանին
դիմաց, Թիւ 13

U. T. S. U. C., 2nd 2nd 70/100, 120

Սինկերի կեդրոնատեղին կը գտնուի Բերա, Շիտակ ճամբայ
թիւ 343 կրկին, Տիւզ օղլու Սարգիս պէյի տունը:

50—15

[illegible]

Տղարանը, որ յանձնարարութիւնը ստացածին պէս մահուր եւ նաւակաւոր ձեռով կը պահարսէ, ապաիով ծրարէր կը կապէ եւ յաջորդ քրթասարով իրենց տեսչը կը վերադարձնէ, 5 դր. հոց յանձնարարութիւնն սր 500 դր. անցին չափ խնամով ու արագութեամբ կը պահարսէ:

ԲԻԲԼԱԿՆ

Հ Ա Բ Ա Թ Ա Թ Ե Ր Թ

«PURAGN»

REVUE ARMÉNIENNE

Bab-Ali Djaddessi, N°. 38

Թիւ 25

15 ՅՈՒԼԻՍ

1906

«يوراكن»

ارمنيجه فخرتهسى
باب على جادسدسي؛ نومرو ۳۸

ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ

Տարեկան բաժնեդին, կանխիկ դ2. 60
Վեցամսեայ » » » 30
Եռամսեայ » » » 15
Միամսեայ » » » 5
Ծանուցումներ կ'ընդունուին դիւ-
րամատչելի պայմաններով

ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ

Տարեկան բաժնեդինը կանխիկ վը-
ճարողը կ'ստանայ
1. — Հինգ հատոր Մէքէսե
2. — Հարիւր այցաքարտ
3. — Ծանուցումի մը իրաւունք
2 բաժանողը գտնողին է+ 7 Բ-+ մը

Բ Ո Վ Ա Ն Դ Ա Կ Ո Ի Թ Ի Ի Ն

ԴԱՄՊԱՆԻ ԴԻՆԵՐՈՒՆ Փոփոխութեան պատճառները
ՀԱՐՏԱՐԱՐՈՒՆԵՍԱԿԱՆ ԲՈՒՍԱՐԱՆՈՒԹԻՒՆ

— Շահաբեր բոյսեր. — Դայլուկին (houblon, մայա օ-
թու) մշակութիւնը

ՄԵՐ ՊԱՏԱՍԽԱՆՆԵՐԸ. — Կորսուած դրամատոմսի մը
փոխարժէքը ո՞վ կը շահի. — Սքօրջինային վրայ տեղեկու-
թիւններ

ՊԱՆԴԱՅԻ ԴՈՐԾԱՌՈՒԹԻՒՆՆԵՐ. — Վարկագիր եւ
փոխառութիւն

ԴՈՐԴԻ ՀՐԱՊԱՐԱԿԸ. — Թելադրութիւններ Այատօլուի
գորգագործներուն

ԴԱՏԱԿԱՆ ԲՐՈՒԹԻՒՆ. — Առեւտրական Բ. Դատարանին
առջեւ տեսնուած դատեր

ԴԵՐՄԱՆԵՐԷՆ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԼԵՋՈՒ

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԲՐՈՒԹԻՒՆ. — Խոզակի վաճառումները.
Յորենի եւ ալիւրի հրապարակները. — Առեւտրական կեան-
քը զաւառներու մէջ. — Արտածութիւն եւ ներածութիւն.
— Պոլսոյ նաւահանգիստը. — Փոխանակագրի գինները եւլլի.

ՑՊԱԳՐ. ՆՇԱՆ ՊԵՐՈՒՐԵԱՆ ԵՒ ՈՐԳԻ

Համար 40 փայլաւ

Համար 40 փայլաւ

ԱՇՆԵԱՆ ԳՐԱՄԱՆ

Առժամեայ Բացառիկ Զեղչը
20 ՂՐՈՒՇ ՓՈԽԱՆ 60 ՂՐՈՒՇԻ

Սուրբ Երկիր, պատկերազարդ նկարազր. Ս. Երուսա-
ղէմի, Տ. Եպսկ. Պալեան, գին 6 ղրշ. — Քամելիազարդ տի-
կին, Ա. Տիւմա, թրգմ. Պ. Ատրուհի 8 ղրշ. — Փիլիսոփա-
յին աշակերտ, Բօլ Պուրթէ, թրգմ. Օ. Զիֆթէ Սարաֆ, 6
ղրշ. — Պատմութիւն պաշտամանց հին եւ նոր ազգաց՝ Ս. Ե.
Մխիթարեան, 6 ղրշ. — Յիշատակաց ծաղիկներ, փունջ ա-
ռաջին, Ռուբէն Որբերեան, 5 ղրշ. — Մանուկներ՝ ոտա-
նաւոր՝ Պօղոս Եռասուփեան, 5 ղրշ. Ամուսնական առողջա-
բանութիւն՝ Տր. Քլէման, թրգմ. Մ. Սիսակ 5 ղրշ. — Լուծ-
եալ Ուէր՝ գրեց Բենիամին Եղիազարեան 4 ղրշ. — Բառա-
րան թուրքերէնէ հայ. յօրինեց Ս. Մ. Գասապեան 5 ղրուշ
— Կոկոններ, ոտանաւոր գրեց Ե. Տ. Եղիազարեան 5 ղրշ.
— Տիկին Ռօթէ Էտուառ Ռօա, թարգ. Զարմայր Զուկէս
ղրշ. — Աղօտ նշոյլներ, արձակ եւ ոտանաւոր, գրեց Բ. Իս-
պէչէր Զուկէս ղրշ. — Պատմ., իմաստ., վիպական, բանաս-
տեղծական, գիտական, առողջաբանական ևն. վերոգրեալ
12 հատոր գիրքերը որոնք իրենց այլազան պարունակու-
թեամբ ամէն հասակի և սեռի ընթերցման արժանի են, ան-
հաւատարի գնով մը մի միայն 20 ղրշ. վճարելով կրնան լս-
տանալ Աշճեան գրատունէն, Կ. Պոլիս, Զաքարիա Զաքարի
թուշը, թիւ 29: Գաւառաց համար բօսղի ծախ 7 ղրուշ ա-
ւելի: Հասցէ՝

10—1

در سعادتہ چقمقچیلر بوقیشندہ نومرو ۲۹ آشیان کتبخانه سی

ՈՒՍՈՒՑԻՉ

Վաճառականական գիտութեանց

Նաեւ Հայ Լեզուի եւ Գրականութեան

ԳԱԳԻԿ ԷՖ. ՕԶԱՆԵԱՆ, որուն տնտեսագիտական եւ
գրական հմտաւից յօդուածները այնքան ախորժով կը կար-
դացուին Մանգլումէի յէջ, դպրոցական յառաջիկայ տարե-
շրջանին համար պատրաստ է վաճառականական գիտութիւն-
ներու եւ Հայ լեզուի և գրականութեան դասեր աւանդել ծո-
վեցերեայ եւ ցամաքային գաւառներու յէջ: Դպրոցական
վարչութիւնները տնչուչտ պիտի փութան օգտուիլ Օզանեան
էֆ. ի տնտեսագիտական հմտութենէն եւ պայմաններու
մասին բանակցիլ իրեն հետ սա հասցէով. —

Գաղիկ Օզանեան. — Շապին Գարահիսար